

N:o 53.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1899, kl. 7 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändring af 27 §
i förordningen om kommunalstyrelse på landet.*

27 § af kongl. förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet lyder för närvarande:

»Vill kommunen åt fullmäktige öfverlåta att med kommunalstämmans rätt handlägga och afgöra de till stämmans behandling hörande ärenden, då må, med de vilkor och undantag här nedan sägs, sådant vara tillåtet, derest kommunalstämman med mer än hälften af kommunens hela röstetal efter röstvärdet sig derom förenar.

Beslut härom skall hos Konungens befallningshafvande ofördröjligen anmälas.»

Uti en inom Andra Kammaren afgifven och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 125, föreslår nu herr *Nydahl*, att Riksdagen ville för sin del besluta följande ändrade lydelse af denna §:

»Uti kommun med öfver 3,000 invånare skall den kommunalstämman i kommunens angelägenheter tillkommande beslutande rätt, med de undantag här nedan sägs, uppdragas åt kommunalfullmäktige.

Vill kommun med 3,000 invånare eller derunder samma rätt åt fullmäktige öfverlåta, må sådant vara tillåtet, derest kommunalstämman med mer än hälften af kommunens hela röstetal efter röstvärdet sig derom förenar.

Beslutet härom skall hos Konungens befallningshafvande ofördröjligen anmälas.»

Till stöd för förslaget anföres:

»En icke ovanlig invändning mot yrkandet på en lika stark begränsning af den kommunala rösträtten på landet som den för stadskommunerna gällande är den, att, då städerna i allmänhet öfverlemnade den beslutande rätten i kommunala angelägenheter åt fullmäktige, under det att i regel landskommunernas röstberättigade medlemmar omedelbart deltaga i vården af dessa angelägenheter, förhållandena i stad och land äro så ojemförliga i berörda afseende, att det icke finnes någon grund för ett dylikt likställighetskräf.

Ehuru jag icke kan anse denna invändning på ringaste sätt befogad, så tror jag likväl, att det vore lyckligt, och det ur mer än en synpunkt, om grunden till densamma undanröjdes derigenom, att fullmäktigeinstitutionen blefve stadgad såsom obligatorisk jemväl för landskommuner med mer än 3,000 invånare.

Allt hvad som talar för fullmäktigeinstitutionens ändamålsenlighet för städer med ett något större antal röstegare, torde äfven kunna anföras till förmån för samma sak i fråga om folkrika landskommuner. Det synes mig till och med, som om det rimligtvis kunde sättas i fråga, huruvida icke det vore mindre olämpligt, att i städerna, med deras jemförelsevis obetydliga områden och deraf beroende större lätthet för de röstegande att komma tillsammans, de allmänna angelägenheterna afgjordes af en primärförsamling, än att förhållandet är sådant på landsbygden med dess i allmänhet mycket vidsträcktare kommuner.

Att landskommunerna hittills endast undantagsvis begagnat sig af tillåtelsen att åt fullmäktige öfverlåta sin å kommunalstämma utöfvade beslutande rätt, torde icke böra betraktas såsom något giltigt skäl emot tanken att göra fullmäktigeinstitutionen obligatorisk för de folkrikare kommunerna, derest det icke kan påvisas, att denna institution är mindre passande för dessa än för städer med samma eller lägre invånareantal.

Det är icke första gången, denna tanke framhålles i Riksdagen. Så yttrade vid den kommunala rösträttsfrågans behandling i Andra Kammaren den 5 mars 1884 dåvarande representanten för Upsala, professor Rydin, angående denna sak följande:

»Felet i vår nuvarande kommunallagstiftning ligger således icke endast i sjelfva rösträtten, hvori jag anser, att en modifikation med skäl bör ega rum, utan äfven i åtskilliga andra omständigheter. Det första och förnämsta felet i nu gällande författning är, att det är en primärförsamling, som på landet nu afgör sakerna, så att det aldrig blifver någon kontinuitet. Den ena gången komma nemligen de och de

personerna till stämmorna, den andra gången deremot är det helt andra, som infinna sig och afgöra beslutet. Allt är med ett ord staldt på tillfällighet och ovisshet. Vidare bör första vilkoret för åstadkommande af ändring i afseende å sättet för utöfvande af kommunala rösträtten vara, att den ovilkorligen skall utöfvas af kommunalfullmäktige, och att dessa skola vara den kommunala myndighet, som skall taga kommunens angelägenheter om hand. Om så vore händelsen äfven under nuvarande förhållanden, så skulle man väl kunna säga, att i en gifven socken kunde den och den herremannen uteslutande tillsätta alla kommunalfullmäktige. Ja, à la bonne heure, låt honom göra det. Sådana kommunalfullmäktige voro dock ansvarige för beslutet; det vore alltid samma personer som fattade beslutet, och dem kunde man alltid hålla sig till, om kommunen lede skada genom beslutet. En bestämd ordning, en viss kontinuitet vid ärendenas handläggning skulle således alltid vinnas, och detta är en stor fördel. Den första förändringen i afseende å den kommunala rösträtten bör således vara införande af en obligatorisk bestämmelse, att kommunalfullmäktige skola finnas i hvarje församling.»

Från förarbetena till vår nu gällande kommunala lagstiftning kan inhämtas, att anledningen till att kommunalförfattningen för landsbygden principiellt bygdes på den grund, att de kommunalt röstberättigade skulle omedelbart deltaga i afgörandet af kommunens angelägenheter, men samtidigt möjlighet bereddes för de kommuner, som det önskade, att åt en kommunal representation, kommunalfullmäktige, öfverlemna beslutanderätten i de flesta ärenden, varit hänsynen till den stora olikheten i afseende på folkmängd och andra förhållanden mellan kommunerna på landsbygden, samt den häraf föranledda svårigheten att utfinna någon tillfredsställande norm, efter hvilken kunde med någon större visshet beräknas, när skyldigheten att öfverlemna beslutanderätten i kommunens angelägenheter åt kommunalfullmäktige borde inträda. Med erkännande deraf, att kommunalfullmäktigeinstitutionen kunde inom sig förena större insigt i sak, större förmåga vid pröfning och större kraft än stora primärförsamlingar, ansåg man på grund af ofvan antydda svårighet och vid beaktande jemväl af det förhållandet, att det representativa systemet inom kommunerna på landet ingenstädes var infördt eller ens, veterligen, efterlängtadt, lämpligast att åt hvarje kommuns egen pröfning

och mogna beslut öfverlemna, hvilketdera af de två systemen, det primära eller det representativa, den föredroge att få hos sig infördt.

Att nu uti den sålunda stadgade anordningen vidtaga sådan ändring, som motionären föreslagit, och ålägga kommuner med öfver 3,000 invånare skyldighet att åt kommunalfullmäktige uppdraga beslutanderätten i kommunens angelägenheter skulle enligt utskottets uppfattning icke innebära någon förbättring i de rådande förhållandena. Uti den omständigheten, att folkmängden i en kommun uppgår till en viss siffra, ligger ej något afgörande bevis därför, att kommunalfullmäktigeinstitutionen i den kommunen under alla förhållanden är att föredraga framför ärendenas omedelbara afgörande å kommunalstämma, liksom, å andra sidan, inom en kommun med ganska ringa folkmängd särskilda förhållanden kunna göra införande af kommunalfullmäktige önskvärdt. Med ett ord, folkmängdens storlek kan ej betraktas såsom någon tillfredsställande mätare af behovet utaf kommunalfullmäktige inom kommunerna och det är då, enligt hvad utskottet anser, ej skäl att på föreslaget sätt rubba den nu gällande anordningen, hvilken medgifver hvarje kommun att, hvar efter sina särskilda förhållanden, bedöma lämpligheten af en öfverflyttning af kommunalstämmans beslutanderätt på kommunalfullmäktige.

Så vidt utskottet känner, har ej heller förekommit någon berättigad anledning till missbelåtenhet med nu gällande bestämmelser i ämnet eller det sätt, hvarpå desamma verkat.

Utskottet föranlätas alltså hemställa,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 26 april 1899.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.
